

Nedan utgör antagande om att Myndigheten för civilt försvar i reviderad förordning om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap erhåller bemyndigande om att ge ut föreskrifter för planläggning under höjd beredskap för förhållandena utrymning såväl som inkvartering.

Konsekvensutredning:

Myndigheten för civilt försvars föreskrifter (MCFFS 2026:?) och allmänna råd om planläggning för utrymning och inkvartering under höjd beredskap

Allmänt

Beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

Lagen (2006: 546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap revideras per den 1 juni 2026 enligt proposition 2026/27:142, ett starkare skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap. Lagen kompletteras med ett nytt kapitel om förberedelser som tydliggör ansvariga parter och deras faktiska och direkta uppgifter för planläggning av utrymning och inkvartering under höjd beredskap. Därutöver ändras Myndigheten för civilt försvars bemyndigande i förordningen (2006:639) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap och föreskrifträtten omfattar planläggning för utrymning såväl som inkvartering.

Myndigheten för civilt försvars föreskrifter och allmänna råd om planläggning för utrymning under höjd beredskap (MSBFS 2025:1) behöver med anledning av ovanstående revideras.

I nytt kapitel 1 a, Förberedelser, i lagen tydliggörs att Länsstyrelsen ska ta fram en inriktning för planering för utrymning eller inkvartering under höjd beredskap. Detta ska ske efter att Myndigheten för civilt försvar meddelat beslut om att ett område i ett län ska planläggas för utrymning eller inkvartering under höjd beredskap (1 §). Där Länsstyrelsen tagit fram sådan inriktning för planering ska berörda kommuner planera för utrymning eller inkvartering under höjd beredskap i enlighet med Länsstyrelsens inriktning (2 §).

Inriktning för planering och kommunernas planering ska dokumenteras och ses över regelbundet, minst vart femte år, och ändras om det behövs på grund av väsentligt ändrade förhållanden. Länsstyrelsens inriktning för planering ska lämnas till civilområdesansvarig länsstyrelse och kommunens planering ska lämnas till

Datum
2026-03-24

Diarienummer
MCF 20 2026-05506

länsstyrelsen. Regioner ska medverka i Länsstyrelsens och kommunens planläggning (3 §). Länsstyrelse och kommun ska ge Försvarsmakten och andra berörda statliga myndigheter tillfälle att yttra sig över planeringen (4 §). Information till invånare i en kommun ska lämnas av kommunen (5 §). Planeringarna ska övas (6 §). Avslutningsvis i lagens nya kapitel, ska kommuner och regioner få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt lagen (7 §).

Myndigheten för civilt försvars föreskrifter och allmänna råd om planläggning för utrymning och inkvartering under höjd beredskap är en verkställighetsföreskrift. Syftet med föreskriften är ytterst att skapa likvärdighet nationellt i planläggning för utrymning och inkvartering under höjd beredskap. Detta förväntas underlätta samverkan mellan de aktörer som har beroendeförhållanden i planläggningen, samt samverkan med statliga myndigheter som berörs av planläggning regionalt och lokalt. Likvärdighet i planläggning är också en förutsättning för en rättvis bedömning av ersättning för de förberedande uppgifter som genomförs av kommuner och regioner. Att planering utförs likartat i hela landet underlättar även för kommunikationen med medborgarna, samt säkerställer att utrymningsplaneringen även omhändertar inkvartering på annan plats i geografien. Det är också av yttersta vikt att Försvarsmakten har att hantera likartad planläggning över landet både för sin egen verksamhet och dess behov, som med hänsyn tagen till krav som relaterar till Sveriges Nato-medlemskap.

Myndigheten för civilt försvars föreskrifter och allmänna råd om utrymning och inkvartering kommer att beröra de Länsstyrelser som omfattas av ett, av Myndigheten för civilt försvars, beslut om planläggning för utrymning eller inkvartering under höjd beredskap. I dagsläget är dessa beslut under utarbetande och det kan därför inte med säkerhet presenteras vilka Länsstyrelser och kommuner som kommer att omfattas av verkställighetsföreskriftens krav. Det ska dock noteras att föreskriftens 2 § relaterar till besluten.

Beskrivning av alternativa lösningar för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Det säkerhetspolitiska läget och utvecklingen av det civila försvaret innebär ett ökat ansvar för berörda att säkerställa skyddet för civilbefolkningen. En utrymning av befolkningen från ett område, på grund av risker för väpnat angrepp eller pågående väpnat angrepp, är en ingripande åtgärd och en åtgärd som förutsätts ha

Datum
2026-03-24

Diarienummer
MCF 20 2026-05506

planerats i förtid. Detta för att på ett adekvat och säkert sätt kunna genomföras med hänsyn tagen till Försvarsmaktens behov. En utrymning av befolkningen kräver också en efterföljande inkvartering av befolkningen. Båda förhållanden, utrymning och inkvartering, behöver planeras i fredstid för att kunna effektueras vid behov i höjd beredskap. Planläggningen bör ta hänsyn till tillgången till fysiskt skydd för befolkningen, värdera i vilken omfattning utrymning behöver ske, liksom beakta de grupper i befolkningen som behöver hjälp i samband med utrymning, förflyttning och inkvartering.

Sverige som allierad i Nato förväntas skapa förutsättningar för kontrollerade förflyttningar av befolkningen vid behov. Folkrätten ställer krav på skydd av civilbefolkning i krig, utöver fysiskt skydd som skyddsrum, krävs möjlighet till utrymning av befolkningen från områden som riskerar eller redan drabbats av väpnat angrepp. Sådan utrymning behöver ske på planerat sätt med utgångspunkt från att särskilt sårbara grupper behöver biträde med förflyttningen, och behöver omhändertas både under förflyttningen, såväl som vid mottagande till inkvarteringsområde.

Den alternativa lösningen till verkställighetsföreskrifter skulle vara att berörda aktörer själva skapar utgångspunkter och förutsättningar för planläggning. Detta skulle då ske på regional och lokal nivå. Samordningen mellan utrymning och därmed efterföljande inkvartering skulle försvåras. En sådan lösning skulle också omöjliggöra för staten att på ett rättvist sätt fördela ersättning till berörda. Försvarsmaktens operationsplanering kräver vidare likformighet i landet, och beaktande till lösningar för planläggning endast på regional nivå kan därför inte förespråkas.

Med anledning av ovanstående får det anses som nödvändigt med verkställighetsföreskrifter. Utgångspunkterna behöver klargöras för Länsstyrelsens inriktning för planering såväl som för kommunens planering för verkställighet. Detsamma gäller vissa andra förhållanden och förutsättningar som regleras i lagen om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.

Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Myndigheten för civilt försvars föreskrift är en verkställighetsföreskrift till lagen om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap, som riktar krav mot Länsstyrelser, kommuner, regioner och civilområdesansvariga länsstyrelser. Länsstyrelser och kommuner ska också ge Försvarsmakten och berörda statliga myndigheter möjlighet att yttra sig, vid utarbetande av inriktning för planering och planering för verkställighet. Polismyndighetens uppgifter vid verkställighet av utrymning klargörs också.

Datum
2026-03-24

Diarienummer
MCF 20 2026-05506

Föreskriften i sig har endast till syfte att skapa homogenitet i utförandet av åtgärder som följer av lagen, den anger vilka åtgärder som ska vidtas av Länsstyrelser, kommuner och regioner. I allmänt råd uttrycks vilka statliga myndigheter som utöver Försvarmakten bör yttra sig gällande Länsstyrelsens utarbetande av inriktning för planering, och kommuns planering för verkställighet av utrymning eller inkvartering under höjd beredskap.

Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

I 1 stycket, 2 § i förordningen (2026:?) om ändring i förordningen (2002:639) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap, ges Myndigheten för civilt försvar bemyndigande att, efter yttrande från Försvarmakten och Polismyndigheten, ge ut föreskrifter om hur planläggning för utrymning och inkvartering under höjd beredskap ska bedrivas.

Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

Krav på dokumenterad inriktning och dokumenterad planering framgår av lagen. Föreskriftens innehåll såsom styrning av innehållet innefattar i sig inte ökade kostnader för berörda. Det får snarare anses vara en fördel med gemensamma utgångspunkter för planläggning av utrymning och inkvartering under höjd beredskap. Detta skapar samsyn om utgångspunkter och underlättar själva planarbetet såväl som den samverkan som krävs i detta avseende.

Föreskriften och kommande beslut om områden ställer inte krav på förmågor vid verkställighet. Resultatet av planläggningen kommer innebära beskrivning av faktisk förmåga. Utifrån myndighetens antaganden om hur planläggning behöver bedrivas, beskriver föreskriften förväntningar på detta. Att pekas ut för planläggning kommer att medföra kostnader för planläggningen för länsstyrelse, kommun och region. Enligt 1 a kap. 7 §, lagen, ska staten ersätta dessa kostnader för kommuner och regioner.

Det är i sammanhanget viktigt att skilja på planläggningen och andra faktiska förberedelseåtgärder och förväntningar på förmåga som följer av lag och förordning. Till planläggningen hör kostnader för planering, lämnande av information och övning. Ersättning betalas ut av Myndigheten för civilt försvar. Till faktiska förberedelseåtgärder hör kostnader som inköp av material, tecknande av avtal för tjänster eller anställning av personal. Denna kostnad ersätts inte av

Datum
2026-03-24

Diarienummer
MCF 20 2026-05506

Myndigheten för civilt försvar. Myndigheten har därför inte med anledning av framtagandet av verkställighetsföreskriften räknat på kostnaden för att upprätthålla förmågan till utrymning eller inkvartering. Först i samband med att områden utpekats för planläggning går det också att räkna på vad planläggningen för området kommer att kosta, vilket beror på områdets storlek, befolkningsmängden och övriga omständigheter som påverkar planläggningen i det aktuella området.

Ett enhetligt, strukturerat och likriktat planläggningsarbete som gynnas genom den föreslagna föreskriften bedöms vidare sänka kostnaden för planläggningen då alternativet vore att varje länsstyrelse och kommun själva skulle behöva ta fram en metod och struktur. Ett självreglerande planläggningsarbete torde riskera att bland annat försvåra Försvarsmaktens planering såväl som omöjliggöra statens ersättningsmöjligheter.

Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Föreskrifterna reglerar enbart nationella förhållanden och bedöms inte direkt omfattas eller stå i strid med EU-reglering. Nato-relaterade styrmekanismer har i största möjliga mån beaktats men kan inte på grund av sin natur tydliggöras specifikt.

Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Den reviderade lagen och förordningen om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap träder i kraft den 1 juni 2026. Någon övergångsperiod från dagens krav till kommande har inte skett. Detta är i sig problematiskt då de berörda aktörerna inte kan förväntas ha sina planverk på plats från 1 juni 2026, och en övergångsperiod med deadline hade varit önskvärt. Samtidigt har Myndigheten för civilt försvar som målsättning att föreskriften träder i kraft samtidigt som lagen d.v.s. den 1 juni, 2026. Myndigheten kommer dock genom samverkan med berörda aktörer, liksom i samband med extern remiss av föreskriften, uppmärksamma om föreskriftens krav behöver träda i kraft vid en senare tidpunkt än 1 juni. Hänsyn måste dock tas till behovet av att det civila försvaret behöver utvecklas i snabb takt. Ett alternativ om en period för utarbetande av länsstyrelsens inriktning diskuteras dock vad gäller innehållet i

Datum
2026-03-24

Diarienummer
MCF 20 2026-05506

myndighetens beslut om områden för planläggning för utrymning eller inkvartering.

Företag

Företag bedöms inte direkt beröras av krav i föreskriften eller i de allmänna rådens innehåll. Företagen kan emellertid träffas av länsstyrelsens inriktning om de är en verksamhet som förväntas fortsätta sin verksamhet eller inte inom ett planlagt område. Vidare kommer företag också att påverkas om det område de bedriver sin verksamhet i ska utrymmas. Föreskriften reglerar dock inte ett utrymningsbesluts påverkan på företagen.

Kommuner och Regioner

Kraven som riktar sig till kommuner och regioner återfinns i lagen.

Kontaktpersoner

Ange vem som kan kontaktas vid eventuella frågor

Myndighetsjurist Felix Fröjd, Avdelningen för juridik och säkerhet, Enheten för juridik 2, e-post felix.frojd@mcf.se

Handläggare Karin Mannerstedt Berg, Avdelningen för befolkningsskydd, Enheten för befolkningsskydd och kärnenergiberedskap, e-post karin.mannerstedtberg@mcf.se